

Вінницьке обласне методичне об'єднання
бібліотек закладів вищої освіти

Наукова бібліотека імені Гордія Палія
ВНМУ ім. М. І. Пирогова

Наукові аспекти в роботі бібліотек ЗВО

*Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції*

23 жовтня 2024 р., м. Вінниця

**Вінницьке обласне методичне об'єднання
бібліотек закладів вищої освіти**

**Наукова бібліотека імені Гордія Палія
Вінницького національного медичного університету
ім. М. І. Пирогова**

Наукові аспекти в роботі бібліотек ЗВО

**Матеріали Всеукраїнської
науково-практичної конференції**

23 жовтня 2024 р., м. Вінниця

Вінниця, 2024

УДК 021.6(477)

Н 34

Укладач Мельник М. І., заступниця директорки бібліотеки
Редактор Сухарєва Л. В., бібліотекар І категорії
Відповідальна за випуск Кравчук Н. М., директорка бібліотеки

Н-34 **Наукові аспекти в роботі бібліотек ЗВО** : матеріали
Всеукр. наук.-практ. конф., 23 жовт. 2024 р., Вінниця /
Вінниц. обл. метод. об-ня б-к ЗВО, Наук. б-ка
ВНМУ ім. М. І. Пирогова ; уклад. М. І. Мельник ; ред.
Л. В. Сухарєва ; відп. за вип. Н. М. Кравчук. – Вінниця,
2024. – 52 с.

Збірник матеріалів містить доповіді фахівців бібліотек закладів вищої освіти м. Вінниці, оприлюднені на науково-практичній конференції «Наукові аспекти в роботі бібліотек ЗВО», яка відбулася 23 жовтня 2024 р.

Видання адресовано працівникам бібліотек різних типів і форм власності.

Матеріали відтворено зі збереженням змісту, стилю та орфографії оригіналів, наданих авторами. Автори опублікованих статей несуть повну відповідальність за достовірність викладеного матеріалу, за правильне цитування джерел та посилання на них.

УДК 021.6(477)

ЗМІСТ

Кравчук Н. М. Вступне слово	4
Білоус В. С. Впровадження ідей і практик відкритої науки і відкритої освіти – вектор діяльності університетських бібліотек	7
Питуляк Т. Є. Бібліотека і університет: синергія для розвитку науки і освіти	17
Коваленко В. А. Інформаційна підтримка науково-дослідної роботи університету.....	30
Чорна Т. В. Науковий вектор розвитку бібліотек ЗВО: виклики та можливості	36
Мельник М. І. Інформаційна складова дослідницької роботи бібліотеки.....	43

Вікторія КОВАЛЕНКО

*завідувачка інформаційно-бібліографічного відділу
Наукова бібліотека імені Гордія Палія
Вінницький національний медичний
університет ім. М. І. Пирогова*

ІНФОРМАЦІЙНА ПІДТРИМКА НАУКОВО- ДОСЛІДНОЇ РОБОТИ УНІВЕРСИТЕТУ

Анотація: *В статті представлено бібліотечні послуги для підтримки наукових досліджень науковців університету, можливості використання власних та віддалених інформаційних ресурсів, адміністрування профілів науковців та роботу з наукометричними базами й інформаційною системою по захисту дисертацій.*

Ключові слова: *бібліотека закладу вищої освіти, бази даних, відкрита наука, наукометрія, інформаційні ресурси, інституційний репозиторій, формування інформаційної грамотності.*

Viktoriia KOVALENKO

National Pirogov Memorial Medical University, Vinnytsya

Information Support for the University Scientific Research Work

Abstract: *The article presents library services to support the scientific research of the university scientists, the possibility of using own and remote information resources, administering scientists' profiles, and working with scientometric databases and an information system for dissertation defense.*

***Keywords:** higher education institution library, databases, open science, scientometrics, information resources, institutional repository, formation of information literacy.*

Сучасні академічні бібліотеки постійно зустрічаються з новими викликами, що спонукає впроваджувати нові послуги, шукати нові ресурси та можливості для задоволення інформаційних потреб користувачів. З огляду на це, від бібліотекарів вимагаються нові навички та вміння. Бібліотекар повинен не просто навчитись, а досягнути такого рівня заглиблення у матеріал, що й сам має стати «вчителем», консультантом, помічником.

Бібліотека є інформаційним ядром, центром, який повинен допомагати науковцям на кожному етапі наукового дослідження. З огляду на це, потрібно відзначити такі послуги:

1. Пошук та надання інформації.
2. Консультування щодо роботи з інформаційними ресурсами.
3. Забезпечення доступу до зовнішніх інформаційних ресурсів.
4. Перевірка робіт антиплагіатними сервісами.
5. Поширення результатів наукових досліджень шляхом розміщення їх у репозиторії.
6. Консультування щодо підтримки авторських профілів науковців.
7. Консультування щодо оформлення списку використаних джерел за різними бібліографічними стилями.
8. Підготовка методичних матеріалів на допомогу науковцям.
9. Проведення групового інформування для аспірантів та магістрів щодо доступних інформаційних ресурсів та послуг.

З кожним роком збільшується кількість доступних інформаційних ресурсів, тому для надання якісної, актуальної та релевантної інформації ми використовуємо як власні бібліотечні ресурси, так і зовнішні. Тобто, окрім власного електронного каталогу та репозиторію ми використовуємо: електронні каталоги та репозиторії інших бібліотек, НРАТ, БД «Наукова періодика України», PubMed, Scopus, Web of Science,

Google Scholar, БД «Винаходи та корисні моделі України», Реєстр наукових видань України та ін. Корисною є база Crossreff, яка окрім пошуку метаданих допомагає автоматично створювати бібліографічні посилання знайдених у базі статей за декількома міжнародними стилями: APA, Harvard, Vancouver, Chicago, MLA, IEEE.

Для отримання необхідної та цінної інформації гарними помічниками стають платні інформаційні ресурси, які надаються університету безкоштовно, в рамках підтримки нашої країни у час повномасштабної війни. Так ми отримували доступ до таких ресурсів:

- EBSCO (DynaMed, Nursing Reference Center Plus, Rehabilitation Reference Center);
- ресурсів видавництва British Medical Journal (BMJ Best Practice та BMJ Learning);
- ресурсів Elsevier (ClinicalKey, Complete Anatomy, Osmosis);
- журналів медичної тематики видавництва Elsevier;
- освітньої платформи для реабілітологів «Physiopedia+»;
- журналів видавництва McGraw-Hill;
- платформи Research4life;
- наукометричних баз даних Scopus та Web of science.

Для того, щоб розширити спектр інформаційних ресурсів, доступних нашим користувачам, бібліотекарі повинні виконати декілька завдань:

- оформлення та підписання договорів, за якими надається доступ до зовнішніх інформаційних ресурсів;
- надання інформації користувачам щодо доступних ресурсів шляхом розсилки такої інформації на кафедри університету, розміщення оголошень на сайті університету, сайті бібліотеки та на сторінках соціальних мереж;
- надання користувачам доступу до цих ресурсів (логіни, паролі, віддалений доступ та ін.);
- надання консультацій та навчання користувачів особливостям роботи в зовнішніх інформаційних ресурсах.

Ця діяльність вимагає від бібліотекарів нових компетенцій, постійного навчання, освоєння нового, адже бібліотекар має не лише надати доступ до ресурсів, а й самому освоїти особливості роботи, щоб надавати якісні консультації та допомогти користувачам працювати з ними. У цьому полягає функція формування інформаційної грамотності наших користувачів.

Бібліографи проводять як індивідуальні, так і групові консультації по роботі з електронними каталогами, електронними бібліотеками, науковими, освітніми та наукометричними базами.

Науковці також звертаються за допомогою у створенні, редагуванні та наповненні дослідницьких профілів у ORCID, Google scholar, Scopus та WoS. У 2024 р. за запитом команди Бібліометрики української науки ми підготували та подали реєстр посилань на профілі ORCID 329 наших науковців. Також ми продовжили цю роботу та сформували реєстр науковців ВНМУ з посиланнями на їхні профілі в ORCID, Google scholar, Scopus, Web of Science. Також ми подаємо запити на включення відсутніх, «загублених» статей до наукометричних баз, наприклад, якщо одна стаття з номера випадково не потрапила до бази. Подаємо запити на редакцію статей, якщо у наукометричній базі виявили помилку.

Окремим пунктом слід відмітити роботу в сприянні захисту дисертації. Починаючи з 2022 р. змінилась процедура формування спеціалізованих рад по захисту дисертацій, а саме, було затверджено нові вимоги до членів ради та впроваджена інформаційна система, до якої вносяться дані про аспіранта, дисертаційне дослідження та членів разової ради. Працівник інформаційно-бібліографічного відділу став членом робочої групи стосовно напрацювання нового механізму підготовки документів до захисту ступеня PhD у нашому університеті. Ця робота включала процеси, які вимагали компетенції бібліотекаря, а саме:

- перевірка поданих до електронної інформаційної системи статей на предмет фаховості за допомогою БД «Реєстр

наукових видань України» та інших методичних матеріалів МОН України;

- перевірка індексації статей у накометричних БД «Scopus» та «Web of Science»;
- перевірка оформлених бібліографічних описів за стилем АРА;
- допомога у підборі членів разової ради шляхом моніторингу їх авторських профілів та пошук у електронних бібліотеках статей, які за тематикою відповідали б темі дисертації, що планується до захисту.

Також на початковому етапі ми брали участь у поданні повідомлень про утворення разових спеціалізованих вчених рад.

Після відпрацювання механізму деякі функції були передані науковому відділу університету. Наразі ми допомагаємо аспірантам знайти авторські профілі та відповідні статті потенційних рецензентів та опонентів для включення їх до разової ради по захисту дисертацій, адже, згідно вимог, член разової ради повинен мати статті за тематикою здобувача, опубліковані не пізніше 5 років до утворення разової ради. Також проводимо перевірку статей на предмет опублікування їх у фахових журналах України (саме категорія А та Б) та в іноземних журналах, які індексуються у накометричних БД «Scopus» або «Web of Science». Допомагаємо з оформленням бібліографічних описів у стилі АРА.

Якщо говорити про оформлення списків літератури, то ми консулюємо щодо оформлення бібліографічних описів за стилем АРА, Vancouver, ДСТУ 8302:2015 та іншими (за потреби). У 2023-2024 рр. у співпраці з кафедрою нормальної фізіології ми брали участь у підготовці «Методичних рекомендацій щодо організації, виконання та захисту кваліфікаційних робіт здобувачів вищої освіти Вінницького національного медичного університету ім. М. І. Пирогова». Нам було доручено підготувати такі теми: наукометричні бази даних, укладання списку використаних джерел, академічна доброчесність та запобігання плагіату, використання бібліографічних менеджерів. Була проведена велика робота,

особливо цінним став підготовлений нами додаток з прикладами оформлення бібліографічних посилань за стилем АРА. Для оформлення цих прикладів використовувались книги, які знаходяться у фонді нашої бібліотеки. Правильне оформлення бібліографічних посилань є одним із елементів дотримання принципів академічної доброчесності.

Також ми розробляємо інструкції, методичні матеріали, що стосуються роботи в наукометричних базах та дослідницьких профілях і розміщуємо їх на сайті бібліотеки у рубриці «Рекомендації науковцю»/«Наукометрія». У 2024 р. ми створили три інструкції:

1. «Як відредагувати профіль у Google scholar?».
2. «Алгоритм перевірки індексації журналу у Scopus».
3. «Інструкція по об'єднанню авторського профілю в Web of Science».

Не менш важливим у підготовці наукової роботи є доступ до антиплагіатних сервісів. Університет передплачував доступ до двох програм: Unicheck і StrikePlagiarisme. У бібліотеці було обладнано робочі місця з доступом до цих систем, тож усі студенти та викладачі мали можливість перевірити власне дослідження на будь-якому етапі. З початком карантину, запровадженого у зв'язку з пандемією Covid-19, ми побачили необхідність надання такої послуги у віртуальному режимі. Тож електронною поштою до бібліотеки надходили запити на перевірку робіт, які ми опрацьовували та листом у відповідь надсилали звіт-подібності.

Важливим каналом наукової комунікації є Репозиторій ВНМУ ім. М. І. Пирогова. Бібліотека виконує функції адміністрування та є центром підтримки функціонування репозиторію. Бібліотекарі самостійно наповнюють колекції: «Дисертації» (захищені в університеті), «Патенти» (які належать університету), а також публікації працівників бібліотеки, конференції ВНМУ та наукові журнали ВНМУ. Саме представлення матеріалів у відкритих електронних архівах дає змогу «рекламувати» та поширювати дослідження наших науковців.

Динамічні зміни в інформаційному просторі, розширення спектру доступних електронних ресурсів спонукають змінюватися, здобувати нові компетенції та знання. Розширення палітри інформаційних інструментів веде до розширення бібліотечних послуг, тож бібліотекарі стають посередниками між інформаційними ресурсами і користувачем. Потужна консультаційна робота, доступ до власних та зовнішніх інформаційних ресурсів допомагають науковцям університету отримувати актуальну інформацію, проводити якісні дослідження та підтримувати власні авторські профілі в актуальному стані. Робота бібліотеки в напрямі інформаційно-аналітичної підтримки сприяє покращенню якості наукової роботи та інтеграції університету до світового наукового товариства.

УДК 027.7:001:378.4]-043.86(477.44-21)

Тетяна ЧОРНА

провідна бібліографиня бібліотеки

Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ

НАУКОВИЙ ВЕКТОР РОЗВИТКУ БІБЛІОТЕК ЗВО: ВИКЛИКИ ТА МОЖЛИВОСТІ

Анотація: *В статті висвітлено роботу бібліотеки з інституційним репозиторієм, пошуковими системами, міжнародними наукометричними базами, системою онлайн-реєстрації НДР та створення бібліографічних покажчиків.*

Ключові слова: *бібліотека закладу вищої освіти, наукометричні бази, інформаційні ресурси, інституційний репозитарій, НДР, бібліографічні покажчики.*